

„Ámde kik azok a csecsenek?”

Az angol rádió, a BBC egyik adásában Graham Hill hírfmagyarázó így jellemezte Csecsenföldet:

– Csecsenföld olajban gazdag tartomány egy egész két tized millió lakossal a Kaukázusi hegység északi nyúlványain. Fővárosa Groznij, szomszédja Grúzia. Viszonylag gazdag, termékeny ország, amelyet az egykori szovjet hatalom infrastruktúrával is ellátott – utakkal és vasútvonalakkal, amelyek összekötik Oroszországot a Transzkaukázussal, olaj- és gázvezetékekkel, valamint egy olajfinomítóval, amelyet a nagy kiterjedésű helyi olajmezők táplálnak. Ámde kik azok a csecsenek?

Malcolm Haslett, a BBC szakértője így válaszolt:

– A csecsenek a soknemzetiségű kaukázusi vidék egyik olyan népe, amely nem áll rokonságban a fő etnikai csoportokkal – sem a szlávokkal, sem a törökökkel, sem az európai népekkel. Önálló etnikum, és tagjai igen büszkék is rá, hogy páratlanok a maguk nemében, továbbá arra, hogy szabadok. A csecsen nyelv valójában nakh dialektus, vallásukat tekintve a csecsenek szunnita mohamedánok, kultúrájuk pedig a harcias hegyi törzsek kultúrája. Oroszországnak csak hetven évi, újra meg újra folytatódó háborúskodás után sikerült legyőznie őket – valamint e régió másik népcsoportját, az ingusokat – az 1850-es években. A második világháború alatt Sztálin deportáltatta a teljes csecsen nemzetet a német megszállókkal való állítólagos kollaboráció miatt; csak 1950-től kezdődően engedték meg nekik, hogy visszatérjenek szülőföldjükre.

– A csecsenek mindig is tiltakoztak az orosz kormányzás ellen – folytatta Malcolm Haslett. – Ebben részben közrejátszott szigorú vallásosságuk is; ebben a régióban a VIII. század óta hagyomány a szufi testvériség, az iszlámnak ez a misztikus mozgalma. A szovjet kommunista korszak harcos ateizmusa sohasem volt képes elnyomni az iszlám vallást ebben a térségben. Csecsenek és oroszok több évtizede élnek itt egymás mellett; mintegy negyedmillió volt az orosz anyanyelvűek száma a legutóbbi időkig. Most azonban már sokkal bonyolultabbak a dolgok, hiszen a csecsen felkelésnek vitathatatlan iszlám színezete van... Ez a tájegység mohamedán hitű, s máris észlelhetők a szolidaritás jelei

az ingusok és a dagesztániak részéről csecsen hitestvéreik iránt.

A londoni rádió orosz szekciójának munkatársa, Stephen Mulvey a következő történelmi áttekintést adta:

– A Kaukázus hegylánca, amely a Fekete-tengertől a Kaspi-tengerig húzódik, rendkívül nagy számú nemzetiség hazája, kezdve az abházokon és az adigeiken nyugaton és a lezgekig keleten. Egyedül a dagesztáni köztársaság harminchárom különböző etnikai csoport hazája! A Kaukázus legnagyobb nemzetiségi csoportja a csecsenek, egyébként történelmileg ők e hegyi népek hagyományos vezetői.

– A történelmi véletlen következtében számos birodalom – a görög, a római, a bizánci, az arab, a mongol, a török és a perzsa – terjesztette ki hatalmát az idők folyamán a Kaukázusra. Hadak jöttek és mentek, véres nyomot hagyva maguk után – folytatta Stephen Mulvey. – Ezek sorában az orosz birodalom volt az utolsó, amely még buzgóbban próbálta asszimilálni ezeket a nemzetiségeket, mint másokat. Rettenetes Iván (a XVI. században) egy kabar hercegnőt vett feleségül. Az osztek – az egyetlen nem-mohamedán kaukázusi nép – egyezményeket írtak alá Oroszországgal a XVIII. század folyamán; a csecsenek és mások inkább harcoltak a cári birodalom ellen, egészen 1864-ig.

– Az oroszok úgy próbálták tartósan uralmuk alá vetni ezeket a kormányozhatatlan törzseket, hogy kozák földművesekből toborzott katonák számára garnizonokat (helyőrségeket. – A szerk.) hoztak létre a XIX. század elején, erődök egész vonalát védelmezendő. Amikor ez a terv kudarcot vallott, az oroszok a legdurvább módszerekkel torolták meg a helyi lakosság ellenállását, és a kozák katonák elleni merényletek „ellentételezésül” egész falvakat romboltak le, lakóikat pedig megölték vagy elűzték.

– A hegyi népek ellenállási harcainak hőseit a mai napig is emlegetik és tisztelik a Kaukázusban. Ez a Samil nevű imám, egy avar nemzetiségű mullah harminc éven át vezetett egy nagyobb csecsen gerillahadsereget az orosz megszállók elleni szent háborúban; sikereinek

hírére az angolok és a franciák fegyverekkel és pénzzel támogatták őt a krími háborúban, az 1850-es évek közepén.

– A csecsenek minden alkalmat megragadtak, hogy újra fellázadassanak az orosz uralom ellen, hiába „konszolidálták” őket 1864-ben. Az orosz–török háborúban 1877–1878-ban, a szentpétervári forradalmi mozgalmak idején 1905-ben, az 1917-es október forradalom után a polgárháború alatt – újabb és újabb felkelések követték egymást e vad vidéken. Várható volt, hogy a Szovjetunió összeomlása után a csecsenek ismét megkísérlik kivívni függetlenségüket.

Összeállítás a BBC

1994. december 7-i, 12-i és 13-i adásaiból

„Hozzátok haza fiainkat Csecsenföldről!” Orosz asszonytüntetés résztvevője Moszkvában, a Kreml előtt, 1994 decemberében.